

Un pas més en la cadena de les hipòtesis ens duria a sospitar que tot això provinguí de l'arrel indoeur. *BHUT- 'practicar el coit': ll. cl. *future*, ll. vg. FUTTERE (> FOTRE), esc. ant. *boytill* 'membre o verga del cavall', cèlt. **butāt* 'ell amenaça', irl. ant. *fo-botha* i *bott* 'membre viril',⁷ glossa grega βύτρος 'vulva'.⁸ El que en tot cas no constituiria cap entrebanc per a això és el pas de la idea de 'boc' o 'pell de cabrum' a 'odre', cf. cast. *pellejo* 'odre' i la història de GAITA; ni el pas subsegüent de 'bot' i 'botella de couro' a 'recipent de vidre' (cf. la història de BORRATXA).

Per a aquesta hipòtesi postulàvem una procedència no llatina, i ja hem vist que es tracta d'un supòsit versemblant en qualsevol cas. ¿Seria potser sorotàptic? Gens inversemblant segons la història i geografia del mot. Seria cèltic? No hi fóra gens incompatible, i el tractament BH->b- (si enllacem amb *future* i *boytill*) fóra llavors encara més fàcil. En cèltic (d'on ve en tot cas el sinònim TONA) és conegut el ky. *both* 'ampolla' com a representant d'aquesta família, i se sol mirar com a manlleu del ll. vg. però potser això no és ben segur.

Justament cal cridar l'atenció sobre un derivat cèltic i romànic pertanyent indubtablement a la nostra arrel i proveït d'una terminació típicament celtoide. L'irl. *putraic* s'està d'acord⁹ que suposa una vella forma *BUTTERICUS, o bé *BUTTI-R-IKO-S; ara bé els parlars occitans tenen aquesta mateixa forma: oc. ant. *botrigo* 'ampolleta' («una botrigo plena d'aigua» en les *Légendes Pieuses en prov.*, p. p. Chabaneau i Reynaud en RLR xxxiv, 311, PSW) i això es conserva avui, i fins en forma més plena, i més semblant a la irlandesa, en tot el domini gascò i llenguadocià, com una espècie de bot: Luixon *boutaric* «oultre assez petite» (Sarrieu, RLR XLVI, 319), i més generalment per 'bufeta, veixiga': aranès *botariga* 'bufeta urinària', gascò pirinenc *boutarigo* (Palay, remetent als sinònims *bechigue* i *boubico*, vol. II, 651), Carci *boutarigo*, *boutrigo* «vessie, ampoule» (TdF, Azais), Rocrgue *boutorigo* «bulle d'eau» (Vayssier, s. v. *foylloué-lo*), id. (i a Campanhac *boutorio*, «vessie», s. v. *bes-sigo*), a Montalbà de Fenollet (ja a la ratlla del català) *butariga* 'bufeta' (ZRPb. XLVI, 246), a Castres d'Albigès *boutarigo* «vessie utinaire d'un animal» (Couzinié), Cevenes *boutrigo* (Azais), llgd. del Gard *boutarigo* id. (Sauvages), *boutrigo* (ib., s. v. *boudillo*).¹⁰

És ben clar que un tipus etimològic *BUTTI-R-IKA, podria derivar en cèltic de BUTTI- per procediments normals i amb un sufix tan típic dels celtismes com és -IKA. Tot això sembla, doncs, apuntar cap a un origen pre-romà del tipus BUTTIS, i més aviat indoeuropeu, i potser cèltic, que tota altra cosa.

Sembla ser un ús figurat del nostre mot el nom de peix *bót* 'Orthogoriscus mola' (BDC XI, 39) a causa de la consistència coriàcia de la seva pell (tan dura que a Sant Pol me l'indicaren un cop com a «peix de closca»),¹¹ que junt amb la seva figura arrodonida (cf. els noms castellans *pez-luna* i *rodador*) el feien comparable a un objecte de couro de forma bombada (AlcM

diu que a Blanes fan pilotes de la seva pell per jugar).

DERIV.: Una part és impossible de decidir si vénen d'ací o de *bóta*, i en part surten de tots dos alhora; en cas de dubte ho posem tot a *bóta*. *Botada* 'allò que cap en un bot'. *Botall*, -ai. La locució *fer el bot* 'inflar els llavis amb els gestos precursors del plor' [1839, Lab.] s'explica per aquesta forma bombada que prenen els llavis (a Olot *fer el botell*), i d'ací *botar* 'manifestar irritació sorda' [1839, Lab.].¹² *Botasso* (veg. supra *boto*, *bòtil*); un duplicat mossàrab d'aquest deu ser *escarabat botatxo* (veg. la cançó popular mall. citada per AlcM), on la variant *botetxo* (BDLC IV, 261), amb la imela de la seva *e*, mostra encara més clarament la provenença mossàrab; *botatxet*, *botatxut*. *Botell* 'botelleta'; *botellet*. *Botera* —veg. en AlcM el gravat de Canet de Mar—, sembla ser el mateix ormeig que a Sant Pol de Mar i altres punts de la Costa de Llevant es diu *potera* (per pescar pops, calamars, etc.); 1925; P. Coromines; BDC XIV, 56, cf. III, 106; ajorno l'aclariment de quina és la forma original, que deu estar influïda per un parònim, i en tot cas deu haver-hi relació amb *botiró* ormeig no gaire diferent amb un enfollat de cucs; BDC XIV, 11, AlcM; aquest potser més aviat de VÜLTÜRÖNEM que no derivat de *bot* en el sentit d'objecte de forma botida, o bé resultant d'una suma dels dos.

Boterut [-ta-, 1839, Lab.; 1873, N. Oller, DBal.; M. Vayreda, *Sang Nova* IV, III, 262, cita s. v. GLATIR; -uda en la collita de l'oli, BDC X, 106]; adjectiu que pot haver tingut llarga prolongació transpirinènca si bé avui no sembla existir en els parlars d'oc (TdF),¹³ però sí en milanès *bottoruu* «convesso, tondo como una botte, abbotato».¹⁴

De *bot* 'reclam botit imitant un ocell, per atraure'n i caçar' (val., mall., AlcM, § 6), deriva el més general i datat d'antic *botet* [1546], escr. Renaix., DBal., AlcM, BDC XX, 73; III, 89; 'recipent amb una llençüeta que es fa sonar per caçar guatllès', St. Pau de Segúries, 1935, i més o menys pertot. De *bòtil* (supra): *botilada*, *botilenc*, *botiler* bal. *Botiró* sembla reducció de **boteiró* (cf. *saliró*, *porqueirol*, *bosqueirol*) variant formativa *boterut*; cf., però, supra. *Botó* 'irritació'. *Botolla*, *botollat*, ross. [*botullat* 'embotollat, ros', Saisset, *Catalanades*, p. 249], encreuaments de *bolla* amb *bot*, *botir*. *Botós*.

¹ Segons la fonètica històrica no es pot esperar que en català hi hagi mots no savis en -il àton; els poquíssims que tenim són també suspectes de mossarabisme o de cultisme (si exceptuem algun antropònim de tardà origen germànic, com *Tòtila*, d'on no és inversemblant que surti *tòtil*); entre ells n'hi ha d'altres que són mossàrabs segurs, o almenys molt probables, com *sòtil* i *fòtil* (mall., menorq., i propagat un poc pel Prnc. partint del focus mossàrab de l'Ebre-Conca de Barberà-Baixa Segarra). De tota manera per a *bòtil* no hi pot haver altra explicació raonable que un mossarabisme, en un mot de tal significat i de tal ambient; la fantàstica etimologia anglesa de Ferrer i Guinart fou rebutjada ja per Moll (BDLC XIII, 1923, 160), per l'evident